

Jean Epstein (1897 – 1953)

Francouzský básník, filosof, spisovatel a avantgardní filmový tvůrce (Červená krčma (1923), Krásná Niverňanka (1923), Mauprat (1926), Trojdílné zrcadlo (1927), Pád domu Usherů (1928)).

Jean Epstein se narodil v Polsku, v mládí odešel do Švýcarska a Francie, kde v Lyonu studoval rok matematiku a později medicínu. Během studií se věnoval výtvarnému umění, literatuře a filmu, uspořádal výstavu současných kubistických a expresionistických umělců, založil umělecký měsíčník *Le Promenoir*. V roce 1921 se odstěhoval do Paříže, kde se setkával se zástupci avantgardního hnutí, filmaři i teoretiky, jako byly Abel Gance, Luis Delluc, Marcel L'Herbier či Ricciotto Canudo. Ještě v tomto roce vydal své první statě o filmu (jako první byla esej o *Dobrá den, filme*, 1921). Ke svým úvahám o podstatě nového vynálezu a zejména zásadní moci filmového aparátu se vrátil i po válce (*Myslíci stroj*, 1948).

Jeho psaní lze charakterizovat názvem jedné z jeho statí *Lyrosophie*. Epstein považuje za základ filmové praxe i její reflexe fúzi „rozumu“ a „citu“. Je autorem prvních systematictějších zkoumání filmového média a jeho specifických, raných snah o vytvoření pojmů a definic spojených s filmem. V jeho pracích se zároveň objevují náznaky propojování kosmologie a teorie a první uvažování o práci nevědomí ve filmu, tedy zárodky psychoanalytických teorií. Epstein věří, že film může objevit nelingvistické, neracionální operace nevědomí v lidské existenci.

Teoretik definuje film jako médium, jež vzniká jako výsledek přetransformování reality až organickou optikou stroje vedeného pozorovatelem – kameramanem. Divák pak sleduje dvojitou transformaci původních reálných entit, v jeho mysli dochází k dvojité abstrakci. Klíčovým momentem nového média, jež určuje jeho specifickou, působivost a schopnost transcendence se pak stává *fotogenie*, jež předpokládá pohyb a stává se jakýmsi

derivátem času. Jako její projevy označuje zejména detail (daný estetikou blízkosti), nedokončenost (probouzí estetiku podnětu), lidskou tvář (pod jejímž povrchem lze vidět emoci) a duševní rychlost (vytváří nutnost rychlého chápání předváděných impulsů).

Své teze podává lyrickým, poetickým jazykem, esejistickou básní plnou metafor a výrazných obrazů. V jeho psaní lze jasně nalézt syntézu soudobé tvůrčí atmosféry, pojí se v něm vlivy estetické, literární, poetické a filosofické.

Literatura:

Abel, Richard. *French Film Theory and Criticism. Volume I.: 1907-1929*. Princeton University Press 1988.

Brenezová, Nicole. *Ultra-moderna: Jean Epstein proti avantgardě (vymedzovanie podl'a figuratívnych hodnoôt)* In: *Kinoikon* 1/2000. s 91-104.

Epstein, Jean. *Myslíci stroj*. Praha : Československé filmové nakladatel'stvo , 1948.

Epstein, Jean. *Poetika obrazů*. Praha 1997.

